

ACC. N:R. M. 13921: 1-5.

Landskap: Småland Upptecknat av: Gudrun Krillner

Härad: Östbo Adress: Lantbrukare

Socken: Gällared Berättat av: Georg Andersson Gripenberg

Uppteckningsår: 1955 Född år 1894 i Gällared

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

När den nya tiden kom till bygden. s. 1-4.

Lågen om övernat. ryttare och "Ossla (Oss)
kyrkholm." s. 4

Lågen om troll. s. 5.

Lu F 73

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R M. 13921:1.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

När den nya liden kom till bygden,

en handlande Beckman från Jönköping besatte sig här i Gäddede omkring 1850-talet och satte upp affär invid kyrkan. Det var han som förde nya idéer in i bygden. Han hade garveri, färveri, snusmaleri, handel och banksruk. Han sådde gräs på åkrarna till kreaturen och det bytliga folk var ett oerhört slöseri. För min del, att han t.o.m. tog hem konstgödning (1850-60-talen).

Omkring 1900-åren hörde man att ja lön in naturen. Den sista resten här av var att drängarna skulle ha stölar i lön.

En annan föregångsman inom jordbruket var Gustav Sverinsson, handlande och bonde vid Gäddedes kyrka. Det var han, som började med bl.a. betesvallar i slutet av 90-talet.

ACC. N:R M. 13921:2.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Dessa handlande tjänade nämligen mer
än bönder i allmänhet, som var mycket fat-
tiga, och både så råd än försöka sig på
nyheter. (Idén sin belevare kom från västbo)

Andelsföreningar har det ej funnits
mycket av. En lantmannaförening bildades
1905 och upplöstes under 1930. Vämanens
mejeriförening löjades 1925. Innan dess
hade bönderna ej stor vikt vid mjölken, som
in var så knapp. De förde huvudsakligen
nytt kreatur och sålde dem. Anka ostar
kändes och de hade ungefär 1 år sedan
gick bönderna med dem upp till väster-
götaland och Södermanland, där de såldes,
ty slättbygden behövde in stallare drap-
djur. På de mindre gårdarna hade de
ostar in på 1900-talet. Men dessa höjde
de årdar av elstam. Ploj lånade bönderna

ACC. N:R M. 13921:3.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

är en rik bonde i beaktar, när de skulle
till att bruka en moss eller en gammal
äker, annars användes endast "kärveploj"
som också kallades "grisaploj". Dessa
nåde styras och skallar av till en skiva
av järn, som kom från bruket i Ämme

En riktig förändring kom till
när järnvägen Borås - Alvesta togs i bruk
år 1900. Shoyama kom i värde. Föret hade
det inte varit annan avsättning än i
dels till maskinen. Nu köptes inte
djuren drapas upp till söm land, utan
transporterades på järnvägen och kinnäringen,
linjen, belastade upp. De plöjades och
fördes i vagnskast till Meheda, där tys-
kar mötte och förslade vidare.

Postgången var ordnad så, att
en man, som hette för gide med posten

ACC. N:R M. 13921:4.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Ute Bor 2 gånger i veckan och Ute Smul.
Rydaholm 1 gång. Den mest lästa tidningen
var Smålands Veckoblad, som ett helt
byalag läste.

Sägner om Gessle kyrkötia

En lundbänare från Rydaholm var
i Stockholm med handlingar. Han fick
inte handlingarna färdiga förrän julafton
och de skulle läsas upp i kyrkan på
juleafton. Han förstod, att det var omöjligt
att komma från Ute Rydaholm i tid utan
bröyade dekk på söder ut. Rätt var det var.
Kom en ryttare, stannade sin häst och
spörjde, vart han skulle. Jo, han skulle
Ute Rydaholm. Ryttaren skulle samla
våg, Ute Gessle kyrka, för att hälsa på
sin fästmo. De satte sig på hästen och

ACC. N:R M. 13921:5.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

det var ingen riktig näst, ty de flög genom luften. Plötsligt kom de på marken igen. Ryttaen var framme vid Assla kyrka och Rydaholmsgubben hade bara frå mit hems och han hann rytt med handlingarna till julottan.

(Assla kyrkholm ligger på den gamla vägen mellan Gäuaryd och Ahn. I Rydaholm kan man ännu se handlingarna som stämpades i Skrm julaften och, enl. kyrkböckerna, lästes upp på julottan.)

Berättans far talade om ett holl i Mosskult, som hette Smekhels-Kitta. Nils i Mosskult sköt en gåep hemmes älgko och hullet höjade att bjuta. När Nils kom fram till kon fick han se de stänke gullringarna. Han skar av öronen och stämde till hullet, som döljades bjuta.